

Motion till riksdagen 2023/24:1135

av **Oliver Rosengren (M)**

Uppgradering av Brottsförebyggande rådet till ett utvärderingsinstitut för trygghet

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att etablera ett forskningsinstitut med utvärderingsuppdrag för nationella och lokala trygghetsinsatser och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige plågas av kriminalitet. Trots det finns förhållandevis få beräkningar på hur mycket brottsligheten kostar samhället. Utvärderingen av kriminalpolitiken är dessutom eftersatt. På område efter område saknas det samhällsekonomiska analyser, och enskilda insatser utvärderas inte systematiskt. I de fall utvärderingar genomförs är det otydligt hur resultaten används för att öka effektiviteten.

Utöver det saknas en diskussion i den politiska debatten kring hur polisen ska kunna arbeta mer effektivt. En sådan diskussion är nödvändig samtidigt som förstärkningar, såväl när det gäller resurser som befogenheter, till de rättsvårdande myndigheterna är påkallade.

Att systematiskt mäta kostnader och resultat är nödvändigt för att politiken och myndigheter ska kunna fatta bättre beslut. Den moraliska aspekten av att bekämpa brott är självklar. I en verklighet av knappa resurser behöver dock alla sådana diskussioner ske inom ramen för nytta och effektivitet. Med knapphändiga utvärderingar är det svårt att jämföra olika insatsers nytta.

Kriminalitetens kostnader är komplicerade och komplexa att utvärdera. En del direkta kostnader, såsom utgifter för de rättsvårdande myndigheterna, materiella skador, säkerhetstjänster, larm och så vidare, är relativt enkla att uppskatta. Andra direkta kostnader är svårare att skatta, såsom belastning på vården, det mänskliga lidandet, bedrägerier som aldrig upptäcks och arbetade timmar som går förlorade, såväl hos brottsoffer som hos brottslingar.

På samma sätt är olika förebyggande åtgärder olika svåra att utvärdera. Vissa åtgärder ges till en behandlad grupp och en obehandlad grupp, och utfallen kan relativt enkelt jämföras. Andra åtgärder är mer på en glidande skala och obehandlade och behandlade är svårare att separera.

Fler synliga poliser, snabb lagföringsprocess och långa fängelsestraff för grova brott är motiverat av såväl effektivitets- som rättviseskäl. På den förebyggande sidan är en tydlig arbetslinje och en bra skola effektiva förebyggande åtgärder. Hur de olika åtgärderna står sig mot varandra är dock svårt att uttala sig om. Det finns en mängd insatser mot brottslighet, såväl direkta som preventiva, som det samlat behövs mer kunskap om. Samtidigt finns det åtgärder som med stor sannolikhet är effektiva men som av olika skäl inte används.

Kunskapsläget om samhällskostnader för kriminalitet i Sverige är begränsat, likaså utvärdering av olika åtgärder. Sverige har goda exempel på kunskapshöjande institut, exempelvis bidrar Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) till forskning om arbetsmarknaden och utbildning på Sverige och jämförbara internationella exempel, medan Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) sammanställer effektutvärderingar av metoder och insatser inom socialtjänst och hälsovården. Brottsförebyggande rådet (Brå) gör vissa sammanställningar av statistik, såsom nyligen uppmärksammade publikationer om dödligt skjutvapenvåld i Europa och utländsk bakgrund för brottsmisstänkta.

Kunskapen om brott beror på tillgänglig statistik, som i sin tur har flera brister. Brottstatistiken har kända mörkertal, trygghetsundersökningar mäter snarare den upplevda otryggheten och så vidare. Ett område där kriminella gäng tagit kontrollen och människor slutar anmäla brott kan se ut som om brottsligheten minskar, när det snarare kan vara tvärt om. Äldre kvinnor upplever sig mest otrygga, men är bland de minst brottsutsatta, medan det är tvärt om för unga män.

Jag föreslår att regeringen överväger att den statliga myndigheten Brottsförebyggande rådet utvecklas till ett nytt forskningsinstitut, som bör få i uppdrag att bland annat mäta brottslighetens kostnader, genomföra den nationella trygghetsundersökningen, utvärdera såväl nationella som lokala åtgärdsprogram enligt vedertagen nyttokostnadsanalys och sammanställa tillämplig kunskap från andra institut eller länder.

I likhet med IFAU är det lämpligt att det nya forskningsinstitutet lokaliseras vid ett universitet som har en stark forskningsmiljö inom relevant fält och tillgång till kunskap. Det bästa alternativet i dagsläget är då Linnéuniversitetet i Växjö, som är det enda universitetet där det finns forskning inom polisiärt arbete, kriminologi och nationalekonomi. Dessutom har universitetet bl.a. forskning inom socialt arbete och pedagogik, vilket i vissa fall kan bidra till forskningen.

Oliver Rosengren (M)